

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา

ปัจจุบันสังคมไทยได้ปรับเปลี่ยนสภาพไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ โลกแห่งข้อมูลข่าวสาร จากสังคมที่มีวิถีชีวิตที่พึ่งพาเกื้อกูลมีความเอื้ออาทรต่อกันเป็นสังคมที่เข้าสู่ระบบการแข่งขันการศึกษา จึงมีบทบาทและความสำคัญยิ่งต่อวิถีของคนและสังคม เป็นการสร้างสมและถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ของมนุษย์ เพื่อแก้ปัญหา และยังให้ก่อเกิดความเจริญ เป็นกระบวนการสำคัญในการ ช่วยให้นักพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม (เจริญ ไวรวัจนกุล, 2540, หน้า 14) ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติโดยรวมให้เกิดสันติสุข แต่ปรากฏว่าการศึกษาในฐานะคลังแห่งปัญญาของสังคมไทยกับถูกละเลยไปมาก เป็นผลให้เกิด ความไม่พอดีในการผลิตกำลังคนป้อนให้แก่ภาคการผลิตต่างๆ การศึกษาของไทยยังไม่อาจช่วย รักษาหลักยึดเหนี่ยวทางจริยธรรมให้แก่สังคมได้อย่างที่หวัง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544, หน้า 11)

โรงเรียนเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่รัฐจัดตั้งขึ้น โดยมีภารกิจหลักในการจัดการเรียน การสอน เพื่อให้นักเรียนเป็นผู้มีความรู้ เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีขีดความสามารถใน การแข่งขัน สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นไทยและความเป็นสากล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544, หน้า 1) แต่การจัดการศึกษาของประเทศไทยพบว่า ผู้เรียนเป็นเพียง ผู้รับความรู้ ครูสอนแบบบอกให้ท่องจำ เรียนเรื่องที่ห่างไกลไม่ได้เรียนเรื่องที่เน้นวัฒนธรรมของชุมชน ไม่เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตโรงเรียน มีสภาพเสมือนเมืองขึ้นของศูนย์อำนาจส่วนกลาง ผู้บริหารให้ ความสำคัญกับผู้บังคับบัญชาระดับสูงมากกว่าผู้เรียน (รุ่ง แก้วแดง, 2541, หน้า 315-317) จึงจำเป็นต้อง มีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อันเป็นเงื่อนไขสู่การพัฒนา เศรษฐกิจให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันที่จะเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต และมีปัญญาเป็นทุนไว้สร้างงานและสร้างรายได้ นำประเทศให้อยู่รอดจากระบบเศรษฐกิจ และสังคมที่ผันแปรอยู่ตลอดเวลา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 1)

การนำองค์การไปสู่ความสำเร็จต้องอาศัยคุณภาพในการบริหารงาน (พยอม วงศ์สารศรี, 2537, หน้า 4) ประสิทธิภาพของการบริหารงานใดๆ ย่อมเกิดขึ้นได้ยาก ถ้าผู้บริหารและสมาชิก องค์การนั้นขาดความเข้าใจในหน้าที่และเป้าหมาย การบริหารงานในยุคปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุ

เป้าหมายมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาใช้การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง พร้อมกับการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้มาพัฒนาการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, หน้า 1) จึงต้องมีการกระจายอำนาจให้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารงาน โดยคณะกรรมการโรงเรียนมีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณและบุคลากร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548, หน้า 1)

การปฏิรูปการศึกษาจึงต้องทำทั้งระบบเพื่อพัฒนาประเทศให้สามารถแข่งขันกับคนอื่นได้ในมิติใหม่ และในมิติแห่งการปฏิบัติให้เป็นจริง ซึ่งจะส่งเสริมเยาวชนไทยที่ขาดโอกาสได้รับการพัฒนาการศึกษาในระดับมาตรฐาน ช่วยเติมฝันให้คนในชนบทหรือคนมีรายได้น้อย ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงต้องมีโรงเรียนในพื้นที่เป็นต้นแบบของบูรณาการปฏิรูปการศึกษาอย่างสมบูรณ์แบบกระจายอยู่ทุกอำเภอ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546ก, หน้า 1) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานโรงเรียนในพื้นที่ผู้บริหารต้องยอมรับแนวคิดในมิติใหม่ของการพัฒนาจากทุกฝ่ายที่ศรัทธา และปรารถนาจะร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษาอย่างจริงจัง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546ก, หน้า 2) อีกทั้งมีการบริหารการจัดการที่ดี มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร นวัตกรรม และกระบวนการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจะทำให้องค์กรประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ได้

การบริหารงานของโรงเรียนในพื้นที่เป็นรูปแบบของผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงใช้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหาร ผู้บริหารต้องเปลี่ยนพฤติกรรมการบริหารให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546ก, หน้า 31) ในระยะเริ่มต้นโครงการ ปีพุทธศักราช 2546 มีโรงเรียนในพื้นที่อำเภอละ 1 โรงเรียน รวม 921 โรงเรียน ในปีพุทธศักราช 2549 มีโรงเรียนผ่านการรับรองให้เป็นต้นแบบโรงเรียนในพื้นที่จำนวน 69 แห่ง ทำให้เกิดความเห็นที่แตกต่างกันของบุคคลทั่วไป รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทราที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราว่าเป็นเช่นไรเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจดำเนินโครงการให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนในพื้นที่ จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนในฝันจังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามขนาดโรงเรียนและวิทยฐานะของผู้บริหารสถานศึกษา

1.3 ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ ได้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารงานของโรงเรียนในฝันตามความคิดเห็นของผู้บริหารจังหวัดฉะเชิงเทรา ในกลยุทธ์หลัก 5 ด้าน คือ

- 1.3.1 สร้างพลังขับเคลื่อนให้โรงเรียนมีระบบบริหารจัดการที่ดี
- 1.3.2 พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ
- 1.3.3 สร้างเสริมศักยภาพบุคลากรทุกระดับให้เป็นมืออาชีพ
- 1.3.4 เพิ่มสมรรถนะของโรงเรียนในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- 1.3.5 ระดมสรรพกำลังสร้างภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์ที่เข้มแข็ง

1.4 สมมติฐานการวิจัย

1.4.1 ผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของโรงเรียนในฝัน จังหวัดฉะเชิงเทรา แตกต่างกัน

1.4.2 ผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราที่มีวิทยฐานะต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของโรงเรียนในฝัน จังหวัดฉะเชิงเทรา แตกต่างกัน

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนในฝันจังหวัดฉะเชิงเทรา ตามกลยุทธ์หลัก 5 ด้าน คือ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546ข, หน้า 4)

- 1) สร้างพลังขับเคลื่อนให้โรงเรียนมีระบบบริหารจัดการที่ดี
- 2) พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ
- 3) สร้างเสริมศักยภาพบุคลากรทุกระดับให้เป็นมืออาชีพ

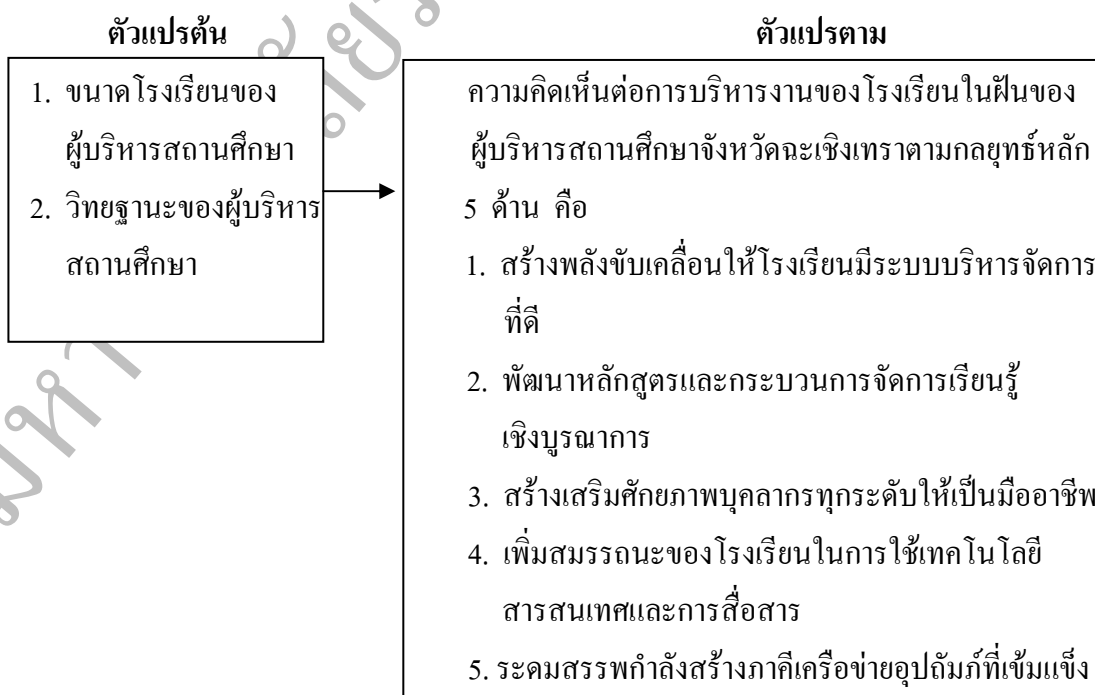
- 4) เพิ่มสมรรถนะของโรงเรียนในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- 5) ระดมสรรพกำลังสร้างภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์ที่เข้มแข็ง

1.5.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1) ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนและหัวหน้ากลุ่มสาระ โรงเรียนในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 143 คน
- 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้ากลุ่มสาระโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 106 คน
- 3) ตัวแปรที่ศึกษา
 - (1) ตัวแปรต้น ได้แก่ ขนาดโรงเรียน และวิทยฐานะของผู้บริหารสถานศึกษา
 - (2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นต่อการบริหารงานของโรงเรียนในพื้นที่ของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราตามกลยุทธ์หลัก

1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนในพื้นที่ จังหวัดฉะเชิงเทรา มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.7.1 **โรงเรียนในฝัน** หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาหรือประถมศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกจากกระทรวงศึกษาธิการให้เข้าร่วมโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันของจังหวัดฉะเชิงเทรา

1.7.2 **ผู้บริหารสถานศึกษา** หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้ากลุ่มสาระที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารสถานศึกษา ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนในฝันจังหวัดฉะเชิงเทรา

1.7.3 **การบริหารของโรงเรียนในฝัน** หมายถึง การบริหารงานตามกลยุทธ์หลัก 5 ด้าน คือ

- 1) สร้างพลังขับเคลื่อนให้โรงเรียนมีระบบบริหารจัดการที่ดี
- 2) พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ
- 3) สร้างเสริมศักยภาพบุคลากรทุกระดับให้เป็นมืออาชีพ
- 4) เพิ่มสมรรถนะของโรงเรียนในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- 5) ระดมสรรพกำลังสร้างภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์ที่เข้มแข็ง

1.7.4 **ความคิดเห็น** หมายถึง ความเชื่อ ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในฝันจังหวัดฉะเชิงเทราที่รู้สึกต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากการบริหารงานของโรงเรียนในฝันจังหวัดฉะเชิงเทรา

1.7.5 **ขนาดของโรงเรียน** หมายถึง โรงเรียนในฝันจังหวัดฉะเชิงเทราที่มีจำนวนนักเรียนแตกต่างกัน โดยแบ่งได้ดังนี้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1, 2548, หน้า 30)

1) โรงเรียนขนาดกลาง	จำนวนนักเรียน 121 – 600 คน
2) โรงเรียนขนาดใหญ่	จำนวนนักเรียน 601 – 1,500 คน
3) โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,501 คนขึ้นไป

1.7.6 **วิทยฐานะ** หมายถึง วิทยฐานะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยแบ่งได้ดังนี้

- 1) ชำนาญการ
- 2) ชำนาญการพิเศษ
- 3) เชี่ยวชาญ